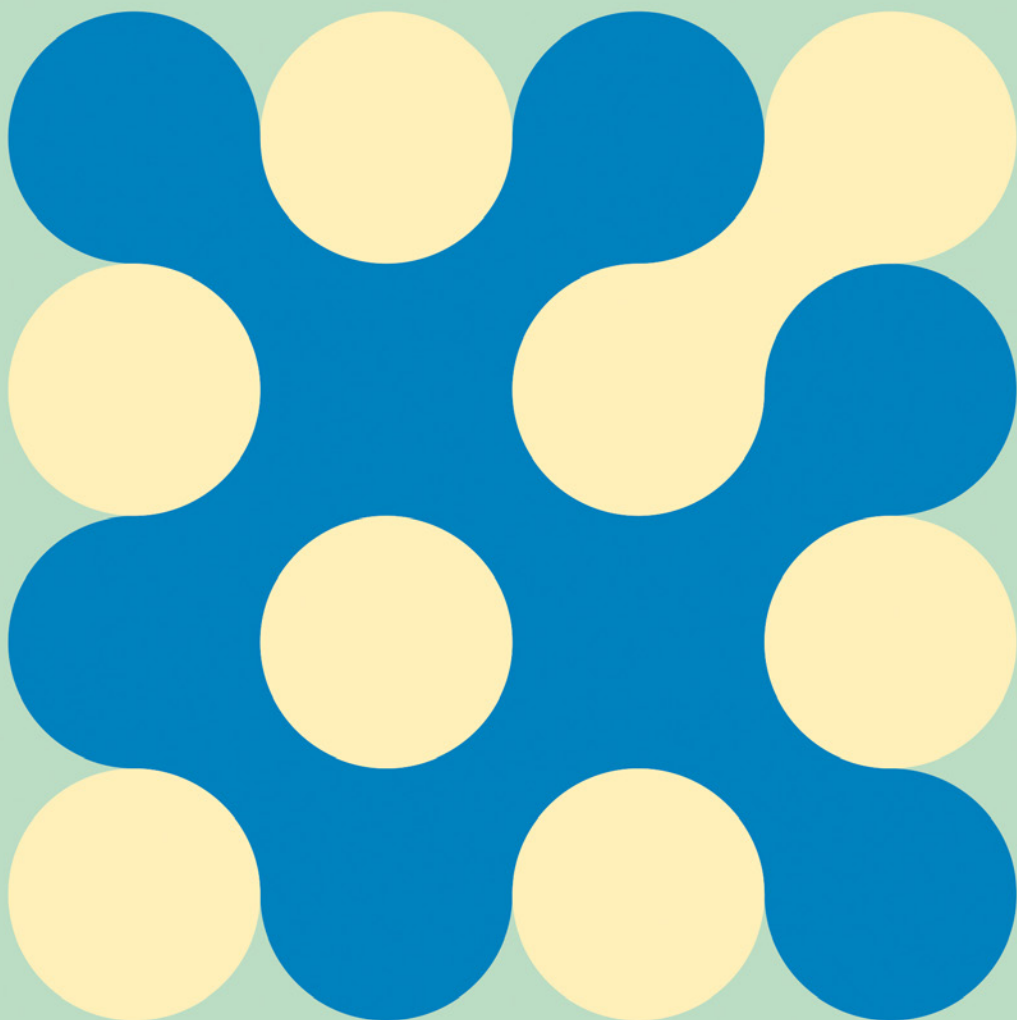

La docència universitària avui

Reflexions de les Xarxes i els Grups d'Innovació Docent de la Universitat de Girona

David Ballester-Ferrando
Sílvia Aznar Suñer (coord.)

La docència universitària avui
Reflexions de les Xarxes i els
Grups d'Innovació Docent de
la Universitat de Girona

David Ballester-Ferrando
Sílvia Aznar Suñer (coord.)

Dades CIP recomanades per la Biblioteca de la UdG

CIP 378.14 DOC

La docència universitària avui : reflexions de les xarxes i els grups d'Innovació docent de la Universitat de Girona / David Ballester-Ferrando, Sílvia Aznar Suñer (coord.). – Girona : Documenta Universitaria : Universitat de Girona, desembre de 2025. – 1 recurs en línia (248 pàgines)
ISBN 978-84-8458-764-4 (Universitat de Girona). ISBN 978-84-9984-727-6 (Documenta Universitaria)

I. Ballester Ferrando, David, editor literari II. Aznar, Sílvia, editor literari III. Contenidor de (Obra): Patiño Masó, Josefina. Motivació i participació de l'estudiantat i el professorat
1. Ensenyament universitari – Innovacions tecnològiques
2. Ensenyament – Innovacions 3. Llibres electrònics

CIP 378.14 DOC

Correcció del text original: Universitat de Girona
Disseny de la coberta: Documenta Universitaria
Il·lustració de la coberta: Documenta Universitaria
© del text: els seus autors i les seves autores
© de l'edició: Documenta Universitaria*
www.documentauniversitaria.com
info@documentauniversitaria.com
Documenta Universitaria* d'Edicions a Petició, SL

ISBN UdG: 978-84-8458-764-4
ISBN DU: 978-84-9984-727-6
DOI: 10.33115/b/9788499847276

Girona, desembre de 2025

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes —llevat que s'indiqui el contrari— a una llicència Creative Commons de tipus Reconeixement-NoComercial (BY-NC) v.4.0. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font i que no en feu un ús comercial. La llicència completa es pot consultar a <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.ca>

Universitat
de Girona

Documenta
Universitaria

@DocUniv
documentauniversitaria.com

Índex

Pròleg	7
---------------------	---

Introducció	9
--------------------------	---

Sílvia Aznar Suñer, David Ballester-Ferrando

Motivació i participació de l'estudiantat i el professorat	19
---	----

Josefina Patiño-Masó, Laura Serra Saurina, Anna Amadó Codony,
Helena Benito Mundet, Cristina Bosch-Farré, Laura Clarós Jorge,
Aleix Díaz Herrera, Josep Duran Carpintero, Francisco Javier
Espinach Orús, Fernando Julián Pérez, Albert Lladó Martínez,
Maria del Carmen Malagón-Aguilera, Gemma Renart-Vicens,
Manel Alcalà Vilavella, Marianna Soler Ortega, Lluïsa Escoda
Acero, Jesús Planella Morató

Trencar les parets de l'aula per a un aprenentatge actiu, col·laboratiu, interdisciplinari i amb la comunitat	43
--	----

Dolors Cañabate, Jordi Colomer, Esther Hernández, Lluís Nogué,
Marta Planas, Carol Puyaltó, Carme Trull, Tong Zhou

Metodologies actives: sí o no i perquè?	63
--	----

Jaume Puig i Bargués, Anna Amadó Codony, Helena
Benito Mundet, Cristina Bosch-Farré, Maria del Carmen
Malagón-Aguilera, Josefina Patiño-Masó, Luz María Pérez
Muñoz, Gemma Renart-Vicens, Laura Serra Saurina, Rosa Suñer
Soler, Paula Vilalta Gallart

Reflexions sobre l'avaluació en la docència universitària	79
--	----

Gerard Arbat, Lidia Feliu, Isaac Besalú, Núria Giralt, Sara Malo,
Afra Masià, José Alberto Méndez, Anna Planas-Lladó, Joan Pujol,
Eva Serrat, Joan Josep Sunyol, Enrique Verdú

Acció tutorial: Com acompanyar l'estudiant universitari	99
--	----

Núria Felip Jacas, Montserrat Heras Corominas, Mònica Iglesias
Juncà, Eva Marguá Grabulosa, David Pavon Gamero, Dolors
Verdaguer Murlà, Marcel Vergés Aiguaviva

Docència en anglès, i ara què?	115
Mònica Puntí-Brun, Julie Waddington, Natàlia Ferrer-Roca, Maria Miranda Gómez, Marc Yeste	
Internacionalització, interculturalitat i metodologia COIL	135
Elena Rondós Casas, Pilar Morera Basuldo, Jordi Serra Simón, Marc Yeste Oliveras, Alícia Bets Avila, Isabel Paulino, Joan Solé	
Com podem introduir la perspectiva de gènere en la docència universitària	157
Pilar Albertín-Carbó, Concepció Fuentes-Pumarola, Maria Lluïsa Faxedas-Brujats, David Cámara-Liebana, Oriol Vidal-Fàbrega, Mariona Masgrau-Juanola, Eva Bussalleu-Muntada, Laura Clarós-Jorge, Nil Sánchez-Quiroga, Nora Navarro-Badosa, Paula Abril-Sasso, Saray Espinosa	
Els objectius de desenvolupament sostenible i l'educació per la sostenibilitat a la docència	183
Leslie Mahe Collazo Expósito, Jesús Granados Sánchez, Anna Serra Salvi, Meriam Boulahrouz Lahmidi, Maria Rosa Terradellas	
La perspectiva en salut, un contingut per incorporar en la docència universitària	197
Fabiana S. Scornik, Enrique Bitchachi Agay, Francis García Collado, Josep Garre Olmo, Alessandro Lalli, Mireia López Siles, Marc Pérez Burriel, Guillermo J. Pérez, Marta San Millan Alonso, Xavier Xifró Collsamata	
Intel·ligència artificial i educació a la universitat	219
Paco Abril, Esther Argelagós, Jerónimo Hernández-González, Alba Abras, Josep Garre, Gonzalo Besuievsky, Mireia López Siles, Núria Mallorquí-Bagué, Adrià Vilà-Ballo, Ana Gallego, Jordi Cicres, Albert Lladó, Susana Mantas, Rosa Noell, Natàlia Ferrer-Roca, Ronald Márquez, Liliana Vargas-Murga, Llorenç Burgas, Joaquim Massana, Ivan Contreras, Marta San Millán, Diana Xixiang Comas Álvarez, Sara Casas Fernández, Jesús Marí Gorreto, Adriana Becerra	

Com podem introduir la perspectiva de gènere en la docència universitària

Pilar Albertín-Carbó,¹ Concepció Fuentes-Pumarola,¹ Maria Lluïsa Faxedas-Brujats,¹ David Cámara-Liebana,¹ Oriol Vidal-Fàbrega,¹ Mariona Masgrau-Juanola,¹ Eva Bussalleu-Muntada,¹ Laura Clarós-Jorge,² Nil Sánchez-Quiroga,³ Nora Navarro-Badosa,⁴ Paula Abril-Sasso,⁴ Saray Espinosa⁵

No estoy aceptando las cosas que no puedo cambiar, estoy cambiando las cosas que no puedo aceptar.

Angela Davis

Introducció

Maria Lluïsa Faxedas-Brujats. Departament d'Història i Història de l'Art

Definim la perspectiva de gènere en l'àmbit universitari com una política integral que ha de tenir l'objectiu de promoure la igualtat de gènere, sexe i orientació sexual en la recerca, la docència i la gestió de les universitats, àmbits afectats, tots ells, per diferents biaixos. Com a estratègia transversal, implica que totes les polítiques que es portin a terme haurien de tenir en compte les característiques, necessitats i interessos de les dones, dels homes i de les persones no-binàries, i

1 Xarxa d'Innovació Docent sobre la Perspectiva de Gènere. La Xarxa es va crear el 2020 com a resultat de l'interès creixent per part de professorat implicat en la incorporació de la perspectiva de gènere, tant en la docència dels diversos estudis de la Universitat de Girona (UdG) com també en la recerca. Així mateix, respon a una necessitat institucional (Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya, 2018) d'incorporar aquesta perspectiva a les assignatures, les classes, les interaccions en la formació i aprenentatges acadèmics, la gestió i el bon tracte en igualtat i condicions de justícia de les persones que conviuen a la UdG.

2 Estudiant de 3r curs d'Infermeria de la Universitat de Girona.

3 Estudiant de 3r curs de Psicologia de la Universitat de Girona.

4 Estudiants de 2n curs de Psicologia de la Universitat de Girona.

5 Estudiant de doctorat en Història de l'Art de la Universitat de Girona.

distingir els aspectes biològics (sexe) i les representacions socials (normes, rols, estereotips) que es construeixen culturalment i històricament de la feminitat i la masculinitat (gènere) (Verge i Cabruja, 2017).

Des d'un punt de vista teòric, trobem els orígens d'aquestes polítiques en les propostes del moviment feminista de segona (o tercera, depèn de com ho comptem)⁶ onada, que des de finals dels anys seixanta va plantejar la necessitat de repensar les estructures socials, institucionals i econòmiques en tots els àmbits per tal de garantir el desenvolupament de tots els éssers humans en igualtat de condicions. Pel que fa al context universitari, tanmateix, i si més no a casa nostra, ha estat només durant aquests darrers anys que veritablement s'ha assumit la necessitat d'incorporar de forma decidida aquestes polítiques a totes les estructures acadèmiques, i superar així una ceguesa de gènere endèmica, que podem definir com la incapacitat o manca de voluntat de tenir en compte el factor gènere en l'anàlisi de les interaccions socials. A escala europea, trobem iniciatives que incideixen en la incorporació de les dones a la ciència i al coneixement des de 1999, però a l'Estat espanyol no és fins a la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes que s'estableix que «en l'àmbit de l'educació superior, les administracions públiques, en l'exercici de les seves competències, fomentaran l'ensenyament i la recerca sobre el significat i l'àbast de la igualtat entre dones i homes», i promouran la inclusió de l'ensenyament en matèria d'igualtat en els plans d'estudis, la introducció d'estudis específics sobre el tema i la inclusió de la variant de gènere en els estudis estadístics. I a Catalunya, és la Llei 17/2015, d'igualtat efectiva de dones i homes, la que exigeix a les universitats «la introducció de la perspectiva de gènere d'una manera transversal i dels estudis sobre la contribució de les dones al llarg de la història en tots els àmbits del coneixement i en l'activitat acadèmica i investigadora, que s'han d'incloure en el currículum dels graus i dels programes de postgrau».

Des de llavors, i seguint els plantejaments de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU) (2018), les universitats han anat incorporant la qüestió de la perspectiva de gènere en els seus propis plans d'igualtat; a la Universitat de Girona, en el moment d'escriure aquestes línies, està vigent el Segon Pla d'Igualtat (2021-2025). Segons els informes de la Xarxa Vives, tanmateix, és evident que l'assumpció d'aquestes polítiques en l'àmbit concret de la docència no és tan senzill com sembla. És cert que algunes universitats han aprovat una competència específica sobre gènere per tal que sigui inclosa en els seus plans d'estudis (Rodríguez i Gil, 2021b);⁷

6 Per a algunes autores, la primera onada feminista coincidiria amb el període de la Il·lustració, mentre que d'altres no creuen que puguem parlar de feminisme fins al sorgir dels moviments sufragistes a la segona meitat del s. XIX.

7 L'any 2021 el 31 % de les universitats havien introduït aquesta competència en tots els graus. Val a dir que, segons les normatives més recents, caldria parlar de resultats d'aprenentatge, més que no pas de competències.

en el cas de la UdG, l'abril de 2025 es va aprovar el document *Dimensions competencials transversals dels estudis de grau, màster, formació continuada i estudis doctorals de la Universitat de Girona*, que estableix les dimensions competencials comunes per a tots els estudis de grau; n'inclou una que s'identifica com «Perspectiva de gènere» i es defineix com: «Desenvolupar la capacitat d'identificar desigualtats per raons de sexe i gènere i de dissenyar solucions per fer-hi front». Sens dubte, la transversalització de la competència és una bona notícia, si finalment el gènere es treballa a totes les assignatures, però això no impedeix que també sigui important que els graus tinguin assignatures concretes que permetin aprofundir en aquells aspectes propis de cada estudi en què la temàtica del gènere és important. En aquest sentit, hem avançat menys: el 2021, un 16 % de graus de les universitats de la Xarxa Vives incorporaven alguna assignatura de gènere, el que representa un punt percentual menys que el 2019 (Rodríguez i Gil, 2021a).

En qualsevol cas, quan diem que cal incorporar la perspectiva de gènere a la pràctica docent pretenem aconseguir que es presti atenció, en tot el procés docent, a les similituds i a les diferències en les experiències, interessos, expectatives, actituds i comportaments de les dones, dels homes i de les persones no-binàries, així com que s'identifiquin les causes i conseqüències de la desigualtat de gènere per poder combatre-la. La manca de reflexió sobre els biaixos de gènere que poden estar presents en l'exercici de la nostra docència no té efectes neutres, sinó que contribueix a reforçar i perpetuar les desigualtats de gènere.

Així doncs, aplicar la perspectiva de gènere implica que ens comprometem amb els valors democràtics i la cultura de la pau, i amb els drets fonamentals referits a la igualtat d'oportunitats entre homes i dones. I com que el gènere és, de fet, només un dels motius de discriminació possible, atendre'l probablement també ens farà més sensibles al desenvolupament d'activitats que facilitin la inclusió de les persones amb discapacitat i el reconeixement de la diversitat d'orientacions sexuals i de la multiculturalitat de les nostres societats, per exemple.

També és important tenir present que l'aplicació de la perspectiva de gènere no només és una qüestió, diguem-ne, de justícia social, sinó que és quelcom que necessàriament millorarà la nostra docència en diversos aspectes. Superar l'androcentrisme (la visió del món i de la cultura centrada en un subjecte masculí, preferentment blanc i heterosexual) ens ha de servir per aprofundir en la qualitat docent i la rellevància social dels coneixements, les tecnologies i les innovacions (re)produïdes. En avançar en la comprensió de les necessitats i comportaments diversos del conjunt de la població, s'eviten les interpretacions parcials o esbiaixades, tant des del punt de vista teòric com empíric, que es produeixen quan es parteix del subjecte universal com a referent o no es té en compte la diversitat del subjecte dones i del subjecte homes.

Així mateix, la perspectiva de gènere proporciona a l'estudiantat eines per identificar els estereotips, normes i rols socials de gènere i contribueix a desenvolupar el seu esperit crític i a adquirir competències que li permetin evitar la ceguesa de gènere en la seva pràctica professional futura. I, finalment, permet al professorat prestar atenció a les dinàmiques de gènere que tenen lloc en l'entorn d'aprenentatge i adoptar mesures que assegurin que s'atén la diversitat d'estudiants.

Contràriament, les conseqüències de mantenir estructures heteropatriarcalcs en la generació i transmissió del coneixement són molt greus, i inclouen la invisibilització de la producció femenina o la infrarepresentació de certs col·lectius; la negació de les possibilitats d'aprenentatge i creació de cultura per part de les dones i d'altres col·lectius; la perpetuació d'estereotips; el menyspreu de la identitat femenina i del coneixement produït per les dones; el desequilibri en la selecció de temes rellevants per tractar; la negació de les diferències en les identitats i orientacions sexuals, i la pèrdua constant de sabers diversos o la frustració de biografies que no s'adaptin normativament a l'heteropatriarcat.

Si no ens qüestionem, doncs, l'ordre patriarcal establert en el sistema educatiu, ens trobarem amb una universitat que el produeix i reproduïx mitjançant tres dispositius principals (Buxarrais Estrada i Valdivielso Gómez, 2021):

- el currículum explícit: només s'ensenya el que han fet els homes;
- el currículum ocult: allò que no s'ensenya, però s'aprèn en relació amb la transmissió dels rols de gènere;
- el currículum omès: el que no s'ensenya i no s'aprèn, com ara l'absència de les aportacions de les dones a la societat al llarg de la història.

Posició i consciència feminista a la docència

Pilar Albertín-Carbó. Departament Psicologia

Des de la perspectiva a la posició

Quan parlem amb companys i companyes docents sobre perspectiva feminista, mostren rebuig, emocions positives i reivindicatives o neutralitat: «No ho sé», «No tinc res a dir», comenten. Passa una cosa similar amb l'estudiantat: hi ha alumnes molt sensibilitzades —sobretot noies—; algun alumne que fa comentaris com ara «Sempre esteu amb el tema del feminisme...», fins i tot ens hem trobat amb algun estudiant que considera que «La professora té una posició molt ideologitzada», i hi ha un sector de l'alumnat que no opina o no expressa cap posicionament.

Com hem comentat a l'apartat anterior, la UdG ha començat a establir criteris i a desenvolupar actuacions, protocols i serveis per donar resposta a les necessitats que emergeixen dins de les dinàmiques universitàries, i és aquí quan la perspectiva de gènere o el feminisme⁸ es posen a prova. Tenim una Unitat d'Igualtat, un protocol contra l'assetjament i violències de gènere, una comissió assessora, xarxes, delegacions a les facultats, publicacions, etc., que treballen en aquesta direcció infatigablement. Amb tot això, comença a construir-se una estructura que assenta algunes bases per no ignorar aquesta perspectiva, però entre gran part del professorat, personal tècnic de gestió, administració i serveis (PTGAS) i estudiantat hi ha certa ignorància sobre què és i com aplicar la perspectiva de gènere, o sobre com fer feminisme a les aules, als plans docents i a la cultura universitària.

Actualment, i amb bona voluntat per part del professorat, PTGAS i estudiantat, hem après a destacar en els textos noms de dones referents a la ciència, a utilitzar un llenguatge inclusiu, a incloure teories i recerques que tenen mirada feminista i a construir guies i materials per orientar la nostra pràctica docent i investigadora. També hem començat a vetllar pels drets de cert estudiantat als espais universitaris i a les classes, buscant relacions igualitàries entre noies i nois, respectant la diversitat sexual i de gènere i altres diversitats connectades (estudiants de religió musulmana, estudiants amb diversitat funcional, estudiants que necessiten treballar per una qüestió econòmica, etc.), i sovint hem recorregut a metodologies docents actives i participatives que han facilitat i promogut aquests canvis. Aquest és el cas, per exemple, de l'aprenentatge servei i altres metodologies docents i de recerca amb un fort component de compromís cívic (vegeu el punt 2.4.1). Totes aquestes aproximacions ens ajuden a canviar els aspectes que fan que estudiants, professorat i membres del PTGAS que no parteixen de les mateixes condicions d'aprenentatge i de treball puguin tenir més suports en les seves pràctiques acadèmiques i laborals. Aquestes eines són molt valuoses, però el que volem remarcar aquí és que posar el nom als greuges o aplicar aquests recursos des de la perspectiva feminista, per si sol, no és suficient. Per adoptar realment una mirada feminista, cal fer un exercici de deconstrucció. Segons Jacques Derrida (Valls-Llobet, 2013), això vol dir desaprendre, qüestionar i desmuntar teories, actituds, procediments, tècniques, postures, visions i conceptes que, d'una manera o altra, dificulten l'acceptació de noves formes de coneixement. I, per començar, aquest exercici ens l'hem d'aplicar. En el context de la perspectiva de gènere i del feminisme, la deconstrucció implica reconèixer i transformar els automatismes, conviccions i actituds pròpies que contribueixen a la continuïtat de les desigualtats i de l'heteropatriarcat.

8 La perspectiva de gènere és un dispositiu epistemològic, metodològic i polític que prové de la producció i moviment feminista o del feminisme.

Aquesta idea no es pot imposar ni convertir en una norma; s'ha de sentir des de dins. Cal fer un treball de consciència sobre qui som, en quin món vivim, com ens relacionem amb els altres i quines conseqüències tenen les nostres accions i pensaments, sobretot pel que fa als malestars relacionats amb el gènere (Pujal, Calatayud i Amigot, 2020). Això vol dir que la perspectiva de gènere o feminista ens ha d'afectar, travessar, per tal que puguem adonar-nos de com el gènere, juntament amb altres desigualtats o privilegis, condiciona les nostres vides. Només així podrem aspirar a una vida més lliure d'opressions i preguntar-nos, per exemple: si soc una dona jove amb un bon estat de salut i un treball que m'agrada, quins privilegis tinc en relació amb una dona gran amb problemes de salut mental i amb poc recursos econòmics? Si soc una persona trans migrant sense papers, quines situacions em fan més vulnerable respecte d'altres persones?

Això és el que Donna Haraway (1995) anomena una «posició situada», i que nosaltres entenem com una posició de gènere o feminista. Aquesta posició va més enllà d'adoptar una mirada concreta o aplicar una estratègia que ens faci actuar «correctament» o «desitjablement» com a feministes. Judith Butler (2007) apunta que els feminismes han d'estar en revisió i interpel·lació constants per evitar caure en una mena d'omnipotència de les idees i de les pràctiques feministes, sostinguda a través de principis i relacions de poder que s'instal·len com a normatius i centralitzats.

Sara Ahmed (2018) afirma que el binomi feminisme-acadèmia i vida quotidiana són indissociables, és a dir, ens parla de «viure una vida feminista» a les classes, als passadissos de la universitat, als despatxos, a les reunions de grups dels departaments, de la mateixa manera que quan arribem a casa, o sortim amb els amics i amigues i la família. Per a l'autora tenir una posició feminista o de gènere és ser una aixafaguitarres: ser aquella persona que en moltes ocasions molesta perquè surt del camí pautat, de les inèrcies i gestos que hem adquirit en la nostra socialització com a dones (com per exemple, rols de callar i no protestar, rols de submissió a la parella, al cap d'equip, etc.). Ens parla de la importància d'actuar en el dia a dia, de mantenir-nos atentes perquè la igualtat de gènere i la inclusió de les diversitats siguin presents en la tasca que fem des d'aquesta posició. I això no només de manera individual, sinó també col·lectivament, a través dels vincles i les aliances amb altres persones compromeses.

El feminisme i la perspectiva de gènere, per tant, han de transcendir a tots els àmbits dels espais universitaris, des d'erradicar les violències masclistes, homòfobes, racistes i els abusos de poder que es donen, fins a l'aprenentatge de les seves aportacions a partir de les sessions de classe, conferències, sessions de recerca, així com en la gestió i administració de la institució.

La importància de l'experiència com un saber per transformar

La ciència moderna i la seva transmissió han exclòs històricament l'experiència de dones i col·lectius amb gènere i identitats no normatives. Aquesta manera de fer ciència es basa en una idea d'objectivitat que dona més valor a una figura concreta: la del «testimoni modest» (Haraway, 2004), normalment un home que es presenta com si fos neutral, sense emocions ni punts de vista personals. L'actitud de «fer-se invisible» es veu com una qualitat positiva dins la ciència, i això li dona poder per crear coneixement considerat objectiu. Però aquesta suposada neutralitat amaga que el coneixement també està influenciat pel context social, cultural i històric, i per les experiències pròpies. Així, allò que es presenta com una veritat universal sovint reflecteix només una visió concreta i parcial del món.

En connexió amb aquest coneixement situat i parcial, Catalina Trebisacce (2016) ens parla de l'impacte de l'experiència per a les feministes. L'experiència és el bagatge de coneixements i afectes que portem als nostres cossos i que ens donen un saber per conduir les nostres vides i actuar. En la perspectiva de gènere o feminista, l'experiència d'haver nascut amb un cos de dona o amb un cos no-binari o amb un cos no heteronormatiu, o amb una pell fosca, o amb diversitat funcional, o bé un cos marcat per un signe estigmatitzant (Platero, 2012) ens situa en un context de vulnerabilitat, però alhora ens dona espais per habitar en un lloc alternatiu de vida, amb possibilitats de veure i sentir les desigualtats produïdes per aquestes diferències i de buscar suports i recursos. Ens preguntem: hem viscut alguna vegada una situació de vulnerabilitat? Hem patit les conseqüències de sentir-nos vulnerables davant d'un escenari d'injustícia a la universitat, o en la docència? La consciència d'aquestes desigualtats construïdes juntament amb altres sabers apresos des d'aquesta perifèria són motors per transformar les formes hegemòniques de funcionament social, de fer que els privilegis no sempre es decantin cap al mateix costat. Per tant, a través de la crítica, el compromís, la cura i les aliances col·lectives podem trobar poder dins de la vulnerabilitat. Judit Butler (2006) parla del fet que la vulnerabilitat és una qualitat humana que ens permet buscar i crear vincles amb altres, i això és essència de la naturalesa «humana». Les necessitats, els malestars de gènere han permès crear vincles entre dones o dissidents de gènere per buscar sortides i crear altres alternatives.

Una posició feminista és signar un compromís perquè, des dels marges d'aquestes hegemonies, puguem crear altres valors socials com la reciprocitat, l'escolta, l'acompanyament, la creativitat, la seguretat, el reconeixement, la sinceritat, l'autocrítica, la solidaritat, la lluita pels drets humans, i que aquests valors, des de dins de l'acadèmia i de la ciència, puguin servir per millorar la qualitat de vida de les persones, especialment de les que no gaudeixen de gaires privilegis. Les teories del feminisme decolonial ens van ensenyar

que la colonització dels sabers per part d'un món blanc, de classe mitjana i masculí va ser una violència estructural que s'ha anat transmetent tant en les interaccions quotidianes com en els marcs que estructuren el coneixement i el sistema de producció capitalista dins de les universitats. Autores com Angela Davis, Audre Lorde, Bell Hooks o Gloria Anzaldúa (Meloni, 2025), que van passar per experiències d'opressió a la vida quotidiana i a l'acadèmica a causa del fet de ser negres, xicanes o indígenes, amb el seu treball van inaugurar un feminisme que ha fet resistències al racisme i al classisme, que ha aportat altres formes més comunitàries de relació i estratègies col·lectives per superar els abusos, i que ha inaugurat formes més «vivibles» dins del món, que contrasten amb el feminisme blanc eurocentrat.

Per tant, cal que siguem actius i actives i que posem en marxa altres mirades basades en experiències pròpies i alhora validades amb altres experiències similars, i cal que puguem discutir i negociar llenguatges en els nostres processos d'ensenyament-aprenentatge entre tots els actors i les actrius de l'escenari universitari, cadascú des del seu bagatge, el seu rol i la seva posició.

Interacció amb l'estudiantat

David Cámara-Liebana, Concepció Fuentes-Pumarola. Departament d'Infermeria

Parlar de gènere i diversitat a les aules universitàries és, encara, un repte per al professorat que sovint pot resultar incòmode a la vegada que necessari per generar un impacte en l'experiència d'aprenentatge i un canvi profund en la forma d'incidir en la reflexió de l'estudiantat.

Les aules són espais on es donen interaccions complexes entre coneixements, experiències personals, valors i creences profundament arrelades, i posicionaments sociopolítics, tant per part de l'estudiantat com del professorat. Malgrat els esforços per introduir la perspectiva de gènere en les universitats, fonamentats en evidència científica i teories de gènere, sembla haver-hi una desconexió entre els discursos que el personal docent intenta que deixin empremta en l'estudiantat i les pràctiques quotidianes a les aules. Aquesta bretxa pot generar que l'estudiantat percebi com a incoherents els missatges amb perspectiva de gènere, cosa que es pot traduir en manca de credibilitat.

Aplicar la perspectiva de gènere en la docència transcendeix la incorporació de continguts específics en els currículums universitaris. Implica qüestionar-se també la manera en què ens relacionem amb l'estudiantat, reflexionant i fent visible que aquestes interaccions es fonamenten en estructures de poder que determinen sistemes d'opressió i privilegis, que reproduïxen estereotips, rols, comportaments i expectatives de gènere (Ellemers, 2018), que es configuren a

través de la socialització (Bourdieu, 1990), i donen lloc a relacions interpersonals que afavoreixen diferents jerarquies de gènere (Connell, 2012).

Les aules han estat reconegudes com a espais socials on es reproduïxen actituds i comportaments associats a la masculinitat hegemònica, la qual contribueix a perpetuar el sistema heteropatriarcal (Bonino, 2024) i l'organització jeràrquica en funció del gènere (Kollmayer *et al.*, 2018).

Hi ha literatura científica que demostra que existeixen comportaments i actituds, tant per part del professorat com de l'estudiantat, que poden passar desapercebuts (Cheng i Yang, 2015) perquè estan legitimats socialment, i que reproduïxen un sistema social exclouent disgregat pel gènere. Per exemple, alguns estudis mostren que el professorat, en les classes magistrals, tendeix a centrar l'atenció en els homes quan interpel·la la participació a l'aula i que la valoració d'aquesta participació no és igual per a homes o per a dones (Feijoo-Cid *et al.*, 2025); que es perceben interrupcions sistemàtiques en els torns de paraula a les dones (Biurrun-Garrido *et al.*, 2024), o bé que alguns homes, en les seves intervencions, incorporen comentaris sexistes per reforçar el lideratge masculí (Dyck *et al.*, 2009) i per exercir-lo en els treballs en grup (Biurrun-Garrido *et al.*, 2024).

Les aules no són espais neutrals ni homogenis, i l'estudiantat tampoc no ho és. Això vol dir que no hi ha una única manera d'entendre el gènere i la diversitat. Aquesta comprensió està modulada per valors, creences i coneixements previs, que condicionen la mirada respecte del gènere i la diversitat. Ens podem trobar amb estudiants que veuen la perspectiva de gènere com necessària per establir una transformació social, per a d'altres pot ser la primera vegada que se'ls planteja aquesta qüestió i ho viuen amb curiositat i reflexió, però també n'hi ha que reaccionen amb resistència o rebuig. Aquest últim posicionament sovint sorgeix quan es qüestiona el model de masculinitat hegemònica, les identitats trans* o la intersexualitat, percebuts com una amenaça al seu sistema de valors.

Això pot comportar que es produeixin reaccions de resistència (Johnson, 2023) com ara incomoditat, fugida o desconnexió; posicionaments transfòbics o *TERF*,⁹ o la negació de la intersexualitat. També, alguns homes poden sentir-se amenaçats, culpabilitzats o ridiculitzats davant d'alguns discursos relacionats amb la perspectiva de gènere perquè perceben que es posen en dubte les seves maneres de sentir-se i la seva identitat. Aquestes situacions i actituds no poden ser ignorades pel professorat, però tampoc abordades des de la sobreprotecció o la condescendència, ni tampoc des de la confrontació.

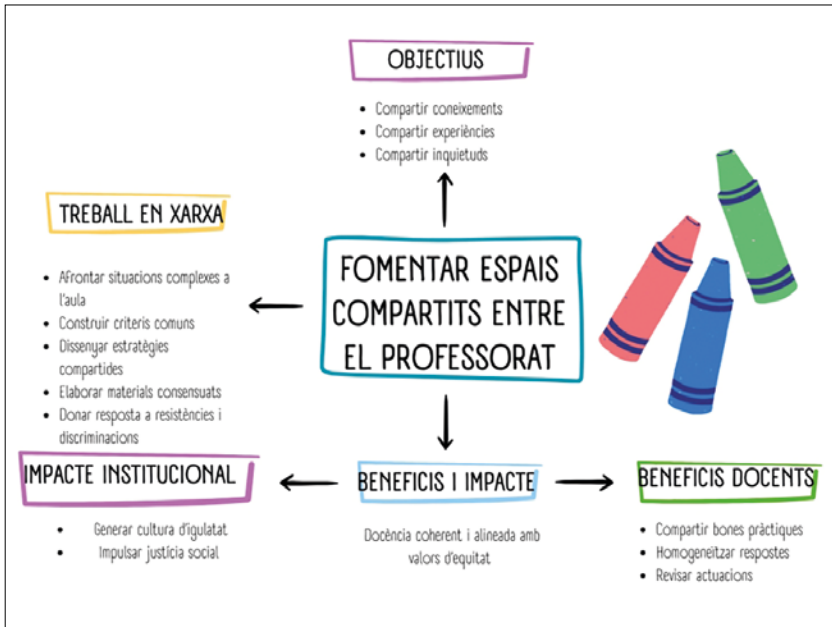
Cal, per tant, promoure un diàleg compartit entre el professorat i l'estudiantat, que generi espais de reflexió crítica i fonamentada on es puguin expressar experiències, dubtes i resistències. Aquests espais han de facilitar

9 Feminisme radical transexclouent, segons les sigles en anglès (*TERF*, *Trans Exclusionary Radical Feminism*), es tracta d'una branca del feminisme radical que exclou activament les dones trans tant del seu activisme com dels seus espais.

la connexió de la perspectiva de gènere amb les vivències personals dels estudiants. És important escoltar les diverses posicions i reconèixer que no hi ha un únic relat ni un posicionament homogeni, però cal establir límits clars davant d'actituds masclistes o LGTBI-fòbiques.

Finalment, és imprescindible fomentar espais entre el professorat que permetin compartir coneixements, experiències i inquietuds al voltant de la docència amb perspectiva de gènere. El treball en xarxa és clau per afrontar situacions complexes a l'aula, i per construir criteris comuns, estratègies i materials que ajudin a respondre de manera consensuada davant de situacions difícils de resistència o discriminació. Compartir bones pràctiques, homogeneïtzar respostes possibles i revisar conjuntament les actuacions pròpies afavoreixen una docència més coherent, segura i alineada amb els valors de l'equitat i la inclusió. A més, aquest treball col·laboratiu contribueix a generar una cultura institucional compromesa amb la igualtat i la justícia social (figura 1).

Figura 1: Elements clau per a una docència amb perspectiva de gènere

Generar coneixement a partir d'experiències docents

Concepció Fuentes-Pumarola, David Cámara-Liebana. Departament d'Infermeria

Proporcionar receptes universals per facilitar la incorporació de la perspectiva de gènere en la docència no és una tasca senzilla, ni tampoc seria pertinent, atesa la diversitat i especificitat de les diferents àrees de coneixement. Aquest apartat té com a objectiu convidar a la reflexió sobre el que implica realment la implementació d'aquesta perspectiva i oferir alguns elements bàsics que poden servir com a punt de partida.

Com s'ha comentat anteriorment, és innegable que la incorporació de la perspectiva de gènere en la docència genera coneixement, un coneixement que durant molt de temps ha estat ignorat o menystingut. Quan se supera la ceguesa de gènere, s'activa un procés de presa de consciència que obre la porta a l'aplicació més efectiva i transformadora d'aquesta perspectiva.

Tot i això, les barreres continuen sent nombroses. Fins ara, sovint ens hem limitat a identificar-les: la manca de formació i recursos del professorat, la persistència d'idees preconcebudes i l'absència d'aquesta perspectiva en la pràctica professional, que actua com a model tant per al professorat com per a l'estudiantat, en són només alguns exemples.

No obstant això, el repte no és tant justificar la necessitat d'incorporar la perspectiva de gènere com saber identificar les esclatxes que permeten incorporar-la de manera significativa. A més, cal afegir-hi el debat social entorn de la necessitat o la legitimitat d'introduir-la en determinades disciplines, com en algunes ciències bàsiques o enginyeries. El motor d'aquesta incorporació ha de ser, sens dubte, les desigualtats i iniquitats per raó de sexe, gènere o orientació sexual.

Així doncs, incorporar la perspectiva de gènere no només implica fer-la visible en continguts, competències i resultats d'aprenentatge. Implica un compromís i responsabilitat no només acadèmic sinó també social. Perquè és en aquesta societat, arrelada encara en el dictamen masclista heteropatriarcal, que la diversitat de discursos feministes i masclistes enterboleixen el veritable sentit de transformar la societat i fer-la més justa i igualitària. Incorporar la perspectiva de gènere només com a resposta a les exigències institucionals, com les plantejades per l'AQU (2018), pot derivar en un exercici purament formal, un tràmit sense contingut transformador. Aquesta aproximació superficial no només buida de significat la proposta, sinó que també alimenta el debat sobre la seva utilitat i legitimitat, alhora que reforça la desconexió que sovint mostren tant el professorat com l'estudiantat quan es tracta el tema. Això es manifesta, sovint, en respostes automatitzades i una actitud aparentment correcta, però desvinculada de compromís real.

Fer efectiva la incorporació de la perspectiva de gènere implica, en realitat, un procés molt més profund: es tracta de reconnectar el professorat i l'estudiantat amb la rellevància i la necessitat d'aquesta mirada, mitjançant espais de reflexió i debat crític. En aquest procés, els argumentaris ben fonamentats són imprescindibles, així com la implicació, la responsabilitat, la motivació, el coneixement i les habilitats específiques que el professorat ha d'adquirir, sempre en consonància amb la seva àrea de coneixement.

Tanmateix, és habitual que les formacions, jornades, fòrums i xarxes que aborden aquesta temàtica reuneixin un cercle reduït i repetit de participants. Aquesta realitat posa de manifest que la introducció efectiva de la perspectiva de gènere requereix un esforç real, sostingut, i una voluntat decidida de canvi en la docència.

Cal reconèixer la tasca prèvia duta a terme per les universitats de la Xarxa Vives, que han elaborat guies específiques per a cada àrea de coneixement. Això significa que actualment no es parteix de zero, sinó que ja es disposa d'un marc de referència sòlid (Xarxa Vives d'Universitats, 2025). Un primer pas fonamental per introduir la perspectiva de gènere en la docència és l'ús d'un llenguatge inclusiu i no sexista, tant en la comunicació oral com escrita (CRUE Universidades Españolas, 2024), així com en els materials visuals. En aquest sentit, cal evitar imatges que reproduïxin estereotips de gènere i vetllar per una representació equitativa i diversa.

No obstant això, també és imprescindible comprendre correctament els conceptes de sexe i gènere, atesa la rellevància del seu ús i tractament adequat en la docència i en la recerca. A continuació, s'ofereix una breu descripció d'aquests termes a mode de recordatori (taula 1).

Taula 1: Descripció dels principals conceptes bàsics relacionats amb el sexe, el gènere i l'orientació sexual.

Concepte	Definició
Gènere	Conjunt de característiques socials i culturals que fan referència als rols, comportaments i atributs que una societat considera relatives a homes, dones o persones no-binàries, i que varien segons el context històric, cultural i geogràfic.
Sexe	Conjunt de característiques biològiques, genètiques i hormonals pel qual es distingeix entre mascles, femelles o intersexuals.
Intersexualitat	Condició biològica en què una persona neix amb característiques sexuals (genitals, gònades, hormones, cromosomes) que no s'ajusten completament a les definides com de mascle o femella.
Identitat de gènere	Conjunt de sentiments i experiències, tant internes com externes, en relació amb la percepció corporal. És com la persona sent el seu gènere, que pot coincidir o no amb el que la societat li confereix pel sexe que se li va assignar en néixer.
Cisgènere	Persona que se sent del gènere que se li va atribuir en néixer segons les seves característiques genitals. És a dir, hi ha correspondència entre el sexe al naixement i el sentiment de pertinença al gènere que se li ha assignat.

Concepte	Definició
Transgènere	Persona que sent discordança amb el sexe biològic assignat en néixer i amb les expectatives socials de gènere.
Trans*	Terme paraigua que engloba totes les persones que s'identifiquen amb un gènere diferent de l'assignat en néixer.
Gènere no-binari	Identitat de gènere que no s'ajusta al sistema binari tradicional home/dona.
Gènere fluid	Identitat en què el gènere no és una categoria fixa sinó flexible, processal i fluida que pot canviar amb el pas del temps.
Expressió de gènere	Maneres de mostrar el cos i d'actuar o no segons els cànons socioculturals del que s'espera d'un home o d'una dona. L'expressió de gènere opera a través de l'actitud, la manera de vestir, els gestos, el to de veu i altres aspectes considerats fora dels patrons hegemònics per expressar el gènere.
Gai	Home que sent atracció física i/o afectiva i/o que manté relacions afectivosexuals amb altres homes.
Lesbiana	Dona que sent atracció física i/o afectiva i/o que manté relacions afectivosexuals amb altres dones.
Bisexual	Persona que sent atracció afectivosexual cap a persones de gènere home i dona, no necessàriament a la vegada, ni de la mateixa intensitat.

Font: elaboració pròpia

Les metodologies participatives com l'aprenentatge basat en problemes, l'aprenentatge per projectes, l'aprenentatge servei, l'estudi de casos i la pràctica reflexiva poden facilitar de manera efectiva la incorporació de la perspectiva de gènere. Aquestes metodologies se centren en la participació activa de l'estudiantat en la resolució d'una situació complexa (el cas), fomenten el pensament crític i promouen la resolució de problemes, tot afavorint que cada estudiant assumeixi la responsabilitat del seu propi procés d'aprenentatge (Cardoso *et al.*, 2024). A més a més, promouen la reflexió, el diàleg, el debat i, sobretot, el desenvolupament de la capacitat de raonar, una habilitat essencial per a l'aprenentatge al llarg de la vida (Overby, 2011); aspectes indispensables per incorporar la perspectiva de gènere.

Quan es dissenya un cas per treballar-lo amb metodologies actives, és fonamental evitar caure en estereotips de gènere i de rols. Per exemple, en presentar una persona, parella o família, cal defugir d'enfocaments heteronormatius (parella cisgènere i heterosexual). Incorporar la diversitat afectivosexual i les diferents formes de família és una manera d'apropar-se a la realitat diversa de la societat i de trencar amb els estereotips. Qualsevol cas, sigui de la disciplina que sigui, pot ser elaborat amb perspectiva de gènere. A més, la descripció de les característiques diverses de les persones implicades en els casos pot permetre treballar la interseccionalitat, analitzant els eixos que poden contribuir a les desigualtats i les iniquitats perquè les persones construeixen la seva identitat a partir de múltiples

dimensions que s'entrecreuen (com les relacions socials, el context històric i les estructures de poder vigents). Això fa que cadascú pugui pertànyer simultàniament a diverses comunitats i, alhora, experimentar formes d'opressió i de privilegi de manera combinada. Des d'aquesta perspectiva, la interseccionalitat ens recorda que no es pot abordar una sola forma d'opressió de manera aïllada, sense tenir en compte les altres que coexisteixen dins la societat. Per exemple, no es pot entendre ni combatre el masclisme sense considerar també el racisme, l'homofòbia o el classisme, i viceversa, tampoc es pot fer front al classisme obviant les dinàmiques de gènere, origen o orientació sexual.

En la taula 2, es mostra un exemple de cas per treballar-lo amb metodologies actives com són l'aprenentatge basat en problemes, estudi de casos o simulació en estudis de ciències de la salut. També s'inclou un exemple d'objectius d'aprenentatge relacionats amb el cas.

Taula 2: Exemple d'un cas amb perspectiva de gènere

Descripció del cas
<i>L'Anna, de 38 anys, treballadora de la neteja i mare de dues criatures, acudeix diverses vegades al seu CAP per un dolor generalitzat i esgotament constant. Fa mesos que no dorm bé, té migranyes freqüents i molèsties musculars que dificulten el seu dia a dia. En reiterades ocasions ha estat visitada per professionals diferents que li han suggerit que tota aquesta simptomatologia estava generada per estrès o per manca de descans i exercici actiu.</i> <i>Quan finalment rep una derivació a reumatologia, li diagnostiquen fibromiàlgia. L'Anna se sent alleujada per tenir un nom al que li passa, però també frustrada perquè ningú li havia fet cas anteriorment. Té la sensació que, si fos un home amb el mateix dolor, l'haurien escoltat abans. El tractament farmacològic inicial no li funciona i se sent poc compresa. A la feina, les seves companyes la recolzen, però el seu cap li ha dit que «tots tenim dolors».</i> <i>En una de les visites, una professional de la salut li proposa participar en un grup de suport psicoeducatiu sobre dolor crònic i li recomana parlar amb Treball Social per valorar l'impacte laboral i familiar de la situació.</i>
Objectius d'aprenentatge vinculats amb la perspectiva de gènere
• Analitzar els biaixos de gènere en el diagnòstic i tractament del dolor crònic en dones. • Identificar com els estereotips de gènere influeixen en les actituds dels professionals davant la simptomatologia de les persones. • Reconèixer l'infradiagnòstic en dones i analitzar-ne les conseqüències. • Identificar els determinants socials, laborals i de salut en les dones. • Desenvolupar habilitats per incorporar la perspectiva de gènere interseccional i comprendre com es creuen els diferents eixos de desigualtat, com la classe social, l'edat i l'ètnia, entre d'altres. • Analitzar de manera crítica l'evidència científica des de la perspectiva de gènere per identificar buits en el coneixement i biaixos androcèntrics. • Identificar actuacions i bones pràctiques per integrar la perspectiva de gènere en l'assistència sanitària i la recerca en salut. • Dissenyar un pla d'actuació individualitzat multidisciplinari per a l'Anna que incorpori la perspectiva de gènere amb una mirada biopsicosocial de la salut.

El repte s'agreuja en aquelles àrees de coneixement en què la persona no és el subjecte central del cas. En aquests contextos, com pot ser el cas de la

biologia, es recomana incorporar enfocaments com les teories ecofeministes¹⁰ en les ciències, reflexionar críticament sobre l'androcentrisme present en la producció científica, abordar les temàtiques des d'una perspectiva sostenible i ètica, així com visibilitzar el paper de les dones en la ciència al llarg de la història (Saura Mas, 2021).

Cal, per tant, exercir una voluntat clara i un esforç actiu per ser creatius i per cercar evidències fonamentades, tant en guies com en publicacions científiques i acadèmiques, que permetin integrar la perspectiva de gènere en qualsevol disciplina del coneixement.

Una proposta basada en l'aprenentatge servei a la universitat en connexió amb la perspectiva de gènere

Mariona Masgrau-Juanola. Departament de Didàctiques

L'aprenentatge servei (ApS) és una proposta docent i de recerca que integra el servei a la comunitat i l'aprenentatge acadèmic en un sol projecte que permet a l'estudiant formar-se treballant a partir de necessitats reals de l'entorn amb l'objectiu de millorar-lo (Xarxa ApS UCat, 2019). L'ApS és una pràctica transformadora en el món educatiu perquè qüestiona les jerarquies tant de coneixement tradicionals del món acadèmic com en les relacions dins de la comunitat universitària. A més, valora les experiències viscudes per l'estudiantat, l'anima a reflexionar sobre les seves identitats, i l'ajuda a entendre que cap disciplina és neutral (Chihota, Harding, Louskieter, McMillan, Mkhonta i Oliver, 2021).

Iniciativa, agència creativa, risc, dissidència, denúncia, visibilització són estratègies d'aprenentatge que l'ApS activa d'una forma molt més significativa que moltes altres metodologies, ja que té, en el seu ADN, una dimensió ètica i de compromís social; per tot això, l'ApS és l'escenari idoni per abordar el feminisme comunitari i trencar relacions jeràrquiques ensenyament-aprenentatge, en contextos de vulnerabilitat dels col·lectius.

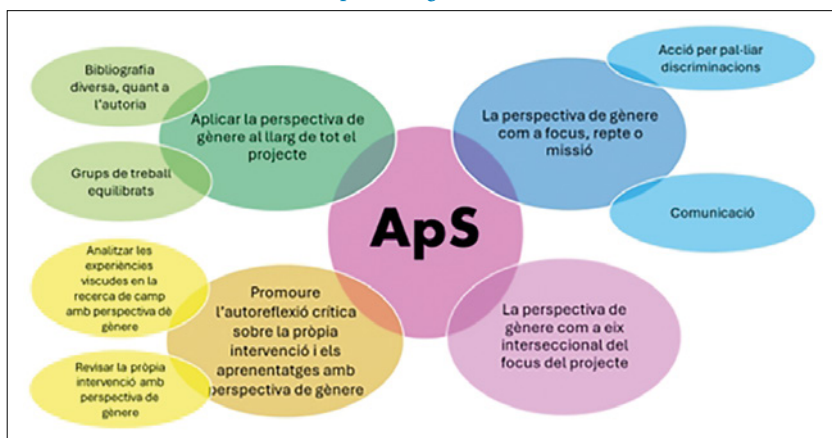
A continuació, es desgranen diferents estratègies per connectar la perspectiva de gènere i l'ApS (figura 2), tant per integrar la perspectiva de gènere a l'ApS (i així accentuar el component ètic i crític d'aquesta metodologia) com per integrar l'ApS a la perspectiva de gènere (i abordar reptes socials en què la discriminació de les dones o per raó de gènere sigui central o interseccional):

- La perspectiva de gènere en la quotidianitat de l'aula universitària que promou l'ApS
 - Incloure bibliografia escrita per dones en cursos, seminaris i iniciatives de formació continuada.

¹⁰Les teories ecofeministes critiquen l'explotació conjunta de la natura i de les dones per part de la ciència moderna, i defensen una visió que posa la vida, les cures i la responsabilitat ecològica al centre.

- Convidar experts i ponents de l'àmbit tenint en compte una certa paritat en les opcions de gènere i afectivosexuals.
- Visibilitzar les biografies i les trajectòries de les pioneres de l'àmbit de coneixement, i les recerques liderades per dones.
- Fomentar el treball cooperatiu i col·laboratiu en què l'estudiantant i el professorat puguin manifestar les seves opcions de gènere i afectivosexuals de forma segura, puguin treballar en igualtat de condicions i se sentin còmodes per expressar les seves opinions i fer-les evolucionar.
- La perspectiva de gènere en la recerca de camp formativa pròpia de l'ApS i altres metodologies actives i participatives amb compromís social
 - Investigar conflictes socials relatius al masclisme i la discriminació de gènere.
 - Incloure la perspectiva de gènere en l'estudi de conflictes socials des de mirades interseccionals.
 - Incloure la perspectiva de gènere en les metodologies i les eines de recerca: vetllar per la paritat en les entrevistes, qüestionaris i mostres de població.
 - Promoure la interacció amb representants de la comunitat i beneficiaris del servei que siguin tant dones com homes o que hagin fet opcions fluides de gènere.
 - Analitzar amb l'estudiantat situacions del treball de camp durant el projecte en què hagin rebut un tracte desigual o hagin observat conflictes que tinguin a veure amb la perspectiva de gènere.
 - Revisar el servei realitzat des de perspectives crítiques, feministes i deconstruccionistes, tenint sempre present que la bona fe no sempre implica una intervenció justa en el fons o en la forma.
 - Buscar formes d'actuar, parlar i participar en la cosa pública que siguin més inclusives i respectuoses amb altres veus minoritàries, silenciades o divergents.

Figura 2: Sinergies de l'ApS i la perspectiva de gènere (Masgrau. Xarxa d'Innovació Docent d'Aprenentatge Servei ICE-SAID-UdG, 2025)

Opinió de l'estudiantat

Laura Clarós Jorge. Estudiant de 3r curs d'Infermeria UdG

Avui en dia, la perspectiva de gènere ha de ser una competència transversal en tots els àmbits educatius, ja que permet treballar per la igualtat de drets i oportunitats d'un col·lectiu que ha estat invisibilitzat durant molts anys i que representa la meitat de la població mundial. En el context universitari, considero fonamental incorporar aquesta mirada per donar visibilitat al rol de la dona com a professional, autònoma, competent i líder en la societat.

Dins dels estudis superiors, cal no només empoderar les dones (que conformen una part cada vegada més gran del teixit professional), sinó també promoure l'anàlisi crítica de les diferències per sexe i gènere que afecten diverses dimensions del coneixement i de la pràctica professional. Aquesta perspectiva ajuda a formar professionals del futur amb una mirada més justa, inclusiva i adequada a les necessitats socials actuals.

Algunes universitats han fet passos importants per integrar la perspectiva de gènere de manera transversal en els seus plans d'estudis, tant pel que fa als continguts com a les metodologies. Quant als continguts, s'estan fent esforços per incorporar referents femenins en els diferents camps de coneixement, així com per visibilitzar les aportacions històricament oblidades de les dones en la recerca, la docència i la innovació. A més, en àmbits més específics, s'inclouen les diferències quant a vivències, impactes i necessitats en funció del sexe i el gènere, de manera que es contribueix, així, a una formació més completa i ajustada a la diversitat de realitats.

A més, la universitat també ofereix, en molts casos, assignatures optatives i formacions complementàries relacionades amb el gènere i la igualtat, que permeten ampliar la mirada més enllà de la dicotomia home-dona i incloure altres col·lectius sovint invisibilitzats o discriminats.

Pel que fa a les metodologies docents, la perspectiva de gènere s'integra sovint mitjançant estratègies com l'aprenentatge basat en problemes (ABP), en què es procura donar visibilitat a investigacions liderades per dones o enfocades a problemàtiques de gènere. A més, molts dels treballs que es fan en diferents assignatures inclouen com a apartat obligatori l'anàlisi de les desigualtats existents en diversos àmbits segons el gènere.

En relació amb la comunicació i la dinamització a l'aula, encara hi ha diferències segons el grau de sensibilització del personal docent. Si bé en algunes titulacions es fa bastant ús del femení genèric (sovint perquè la majoria d'estudiants són dones), caldria aprofundir en l'ús d'un llenguatge més inclusiu que tingui en compte totes les identitats i realitats de les persones implicades, tant estudiants, com professionals o col·lectius del demà amb qui es treballarà. No obstant això, penso que hi ha un sector dins del professorat que vetlla molt perquè es desenvolupin projectes relacionats amb el gènere i la igualtat, tant dins com fora de l'aula, i així donar visibilitat a aquesta problemàtica i xacra social.

En resum, una universitat que aposta per la integració real de la perspectiva de gènere forma professionals amb capacitat de detectar vulnerabilitats socials, reconèixer desigualtats estructurals i actuar amb empatia, respecte i criteri. Personalment, valoro molt positivament l'esforç de les institucions que treballen en consonància amb les necessitats del present, amb la voluntat de construir un futur més just i equitatiu.

Nil Sànchez i Quiroga. Estudiant de 3r curs de Psicologia UdG

En el món universitari, sovint ens enfoquem a adquirir coneixements teòrics i habilitats tècniques, tot i que la forma en què aprenem està profundament influenciada per normes socials i culturals que perpetuen desigualtats. Quan es passa per alt la perspectiva de gènere i diversitat, el que s'ensenya és una visió parcial del món, sovint androcèntrica, que invisibilitza les experiències i necessitats de moltes persones pertanyents a col·lectius minoritzats. Per això, crec que és fonamental que la docència universitària integri aquesta perspectiva de manera transversal i compromesa. Per exemple, en la meua visió particular, ignorar el gènere o tractar-lo com un simple tema addicional significa perdre una dimensió clau per entendre els processos psicològics, socials i culturals que configuren les nostres vides: hem d'entendre la transversalitat del gènere perquè aquest no és el resultat causal de res. A més, aquesta falta d'integració pot portar a pràctiques professionals poc sensibles, esbiaixades o fins i tot perjudicials.

La universitat té la responsabilitat d'oferir una formació que no només transmeti coneixements, sinó que també formi persones crítiques, empàtiques i capaces de treballar per la justícia social. En aquest sentit, incorporar la perspectiva de gènere i diversitat no hauria de dependre de la motivació individual de l'estudiantat, sinó que hauria de ser part d'un compromís ferm per part del professorat. No podem pretendre que l'estudiantat sigui emancipador en temes d'igualtat si a les aules no se'ls demostra ni assenyala la importància d'aquesta mirada en el seu àmbit de professionalització, així com en la seva quotidianitat. Tampoc s'ha d'entendre que la responsabilitat de sembrar aquesta consciència recau en la bona voluntat d'unes quantes persones del professorat, sinó que ha d'estar integrada de manera transversal en els currículums, les metodologies i les relacions pedagògiques. De fet, quan el compromís institucional és feble o inexistent, es corre el risc de generar una cultura educativa superficialment progressista però en realitat ineficaç, que reproduïx silenciosament les mateixes dinàmiques de desigualtat que diu voler combatre.

Formar un estudiantat crític en igualtat no consisteix només a convidar-lo a pensar per si mateix, sinó també a dotar-lo de les eines necessàries per identificar les estructures de poder que sostenen l'exclusió i la discriminació, i a crear espais on aquestes reflexions puguin tenir lloc sense por ni reticències. Això implica que el professorat assumeixi també un procés constant de formació i revisió davant les desigualtats, més enllà de la comoditat o la neutralitat acadèmica; la manca de reflexió crítica sobre temes de diversitat a les aules pot facilitar que es perpetuin desigualtats o discriminacions, i això no és neutre.

Soc conscient que cada vegada més universitats dirigeixen la seva docència a la perspectiva de gènere i diversitat, però no hem de pensar que ja estem en un punt òptim en temes com la igualtat, ja que aquest pensament crea una il·lusió de plenitud que paralitza el canvi. Quan pensem que ja estem en un lloc òptim, deixem de qüestionar-nos, de revisar-nos, de buscar formes de fer millor les coses... Ens acomodem. Si entenem les normes que perpetuen les desigualtats amb les quals estem en contacte constant diàriament, també hem d'entendre que sempre hi haurà nous reptes, noves realitats emergents, noves veus que caldrà escoltar i integrar; també caldrà revisar-nos històricament i socialment, entenent que potser no hem estat actuant com desitjaríem i entenent que és part del procés i forma part del treball i del pensament crític que tant perseguim. Per això mateix, cal entendre el compromís amb la igualtat com un procés constant, una pràctica viva que implica escoltar, adaptar-se, reconèixer errors i transformar estructures. Això requereix una actitud d'humilitat col·lectiva: saber que mai no ho farem tot bé, però que podem fer-ho millor, i que això mateix hem de saber fer arribar a les aules.

Cal entendre la universitat no com una branca més de l'educació, sinó com una branca més de la societat mateixa; no hi anem perquè ens ensenyin, sinó

que hi anem a aprendre. I aprendre no és rebre, és implicar-se. Tothom ha de fer un treball important si volem progressar en l'aplicació de la perspectiva de gènere i diversitat en les aules, i especialment en l'àmbit universitari; i només si acceptem que no som en la perfecció, però que recau en les nostres mans exercir una millora contínua, podrem construir una universitat realment inclusiva, oberta i transformadora.

Nora Navarro i Badosa, Paula Abril Sasso Morales. Estudiants de 2n curs de Psicologia UdG

La introducció de la perspectiva de gènere a la docència universitària és un pas essencial per poder garantir una educació superior més justa, inclusiva i crítica. Considerem que es tracta encara d'una assignatura pendent en molts àmbits de la societat, i que l'educació, com a eina clau de transformació social, ha de jugar un paper central en aquest procés.

Des del nostre punt de vista, la incorporació de la perspectiva de gènere a la universitat ha de ser transversal i integrada, no s'ha de constituir simplement com un apartat aïllat o una assignatura específica (sovint optativa) dins dels estudis superiors. En aquest sentit, considerem que la perspectiva de gènere ha de ser una part intrínseca de totes les matèries impartides, des de la manera com es plantegen els continguts, fins als debats i metodologies emprats a l'aula. Per exemple, en una assignatura de literatura, pot traduir-se a incloure autores oblidades pel cànon tradicional; en ciències, pot implicar revisar com s'han generat els protocols mèdics i diagnòstics a partir d'un model masculí estàndard, que sovint ha ignorat les diferències biològiques o socials que afecten les dones.

Ens agradaria que aquesta introducció fos un procés participatiu i conscient, assumit de forma natural i significativa, i no percebut com un afegit o una imposició. Per fer-ho possible, caldria una formació específica i de qualitat adreçada tant al professorat com a l'estudiantat, que permetés identificar biaixos de gènere en els continguts i oferís eines per fomentar un entorn d'aprenentatge equitatiu i inclusiu. Això inclou, per exemple, l'ús sistemàtic d'un llenguatge no sexista, visibilitzar referents femenins i no-binaris en les diferents disciplines, i promocionar una participació paritària i activa entre l'estudiantat.

Així mateix, creiem que és molt important fomentar el respecte i la valoració de la diversitat, entenent el gènere com una categoria dinàmica i interseccional que es creua amb altres identitats com la raça, la classe social o l'orientació sexual. A més, és important que aquesta perspectiva no es limiti a les ciències socials o humanitats, sinó que sigui present a totes les àrees del coneixement, incloses les ciències, la tecnologia o l'enginyeria. Les disciplines aparentment neutres no són alienes als biaixos socials i sovint amaguen desigualtats o absències significatives que cal revisar.

En definitiva, la introducció de la perspectiva de gènere a la universitat hauria de contribuir a formar professionals més crítics, justos i compromesos amb la igualtat. Aquesta transformació ha de ser col·lectiva i institucional, amb el suport de polítiques clares, recursos adequats i espais de reflexió compartida. Només així la universitat podrà esdevenir un agent actiu de transformació, compromès amb una societat més equitativa, diversa i conscient.

Saray Espinosa. Estudiant de doctorat en Història de l'Art. Doctora el juny del 2025

La incomoditat institucional. Ho diuen les parets: «totes ho sabem».

El 2021, unes estudiantants de la facultat on sempre havia estudiat es van adreçar a mi per demanar-me suport per preparar una campanya de denúncia pública a un prestigiat professor de la casa, del qual havia estat alumna. Els vaig explicar, no sense vergonya, que no em sentia capaç d'alçar la veu; feia poc que havia guanyat un contracte d'investigació predoctoral, i em feia por que significar-me públicament posés en risc aquella posició laboral precària que tant m'havia costat aconseguir. Em vaig comprometre, però, des d'un segon terme, a parlar amb companyes del grau que sabia de primera mà que les podrien ajudar, però totes em van dir el mateix: per una raó o una altra, no tenien prou energia per sostenir el que implica una denúncia. Sense el suport col·lectiu necessari, quasi un any després, el procés va concloure que les proves presentades per les estudiantants l'únic que demostraven era que s'havien produït «situacions d'incomoditat». Des de la publicació de la resolució, les incomoditats no han fet més que créixer, com un murmurí tediós, a vegades trist, a vegades enfadat, que recorre les aules, passadissos i despatxos de la nostra universitat. Amb cada nova notícia que sortia a la llum, ens dèiem les unes a les altres: «això no pot continuar així», «caldria que algú fes alguna cosa».

El 2023, tres investigadores també van decidir dir prou: Lieselotte Viaene, Catarina Laranjeiro i Miye Nadya Tom publicaven un article anomenat «The walls spoke when no one else would. Autoethnographic notes on sexual-power gatekeeping within avant-garde academia».¹¹ En un relat que no ens resulta gaire allunyat, les autores hi explicaven els abusos laborals, acadèmics i sexuals que havien patit elles i tantes altres dones membres del prestigiós Centro de Estudos Sociais (CES) de la Universidade de Coimbra —un fet especialment dolorós per a la comunitat universitària que s'entén des del pensament crític, atesa la referencialitat d'aquest espai en la recerca i la promoció de les epistemologies del sud, l'activisme i els feminismes. Havien pogut organitzar-se gràcies a l'aparició efímera d'una pintada de

¹¹L'article va ser ràpidament retirat per pressions judicials, al·legant un defecte en la forma científica de l'article, però avui es pot consultar gratuïtament a internet gràcies a les activistes digitals.

denúncia a la façana principal de la institució, «Todas sabemos», que, tot i ser esborrada amb celeritat, en una metàfora excessivament literal de la rentada de cara de la institució, els va permetre entendre que tot allò que havien patit en solitari era, de fet, un problema estructural i, així, començar a teixir una xarxa de suport.¹²

Aquesta és la raó que ens du a parlar d'abusos en una publicació sobre docència i perspectiva feminista: casos com aquest posen de manifest la importància de garantir espais segurs dins la universitat. Espais on estudiants, professorat i personal d'administració i serveis, especialment quan es troben en situacions de vulnerabilitat, puguin comptar amb garanties d'escolta, d'acompanyament i de recursos. Només així es pot exercir i rebre la pràctica docent amb plena confiança i en un marc de relacions no violentes.

Conclusions

La perspectiva de gènere és una estratègia transversal en molts camps de la vida i del coneixement que s'origina a partir de la mobilització de les dones per reivindicar els drets a la participació en la vida social i política (sufragisme al s. XIX) i la incorporació de sabers en diferents disciplines científiques (Pujal, 2005). Busca trencar amb les desigualtats de gènere en intersecció amb altres eixos d'opressió, com la raça, l'ètnia, la classe social, l'orientació sexual i la identitat, la diversitat funcional, etc., i garantir el desenvolupament en igualtat de condicions de tots els éssers humans.

En l'àmbit universitari, la perspectiva de gènere s'ha començat a desplegar arran de diverses recomanacions i desplegaments normatius. A la UdG això s'ha concretat en el Pla d'igualtat, que posa el focus en les relacions entre els membres de la comunitat universitària, i en la definició d'una nova competència transversal de perspectiva de gènere que s'haurà d'anar incorporant a totes les memòries de grau. Aquesta competència exigeix «desenvolupar la capacitat d'identificar desigualtats per raons de sexe i gènere i de dissenyar solucions per fer-hi front». No obstant això, la incorporació efectiva de la perspectiva de gènere en la docència va més enllà, i requereix també que en les relacions d'ensenyament i aprenentatge es tinguin en compte les experiències de tota classe de persones, i especialment les d'aquelles que han estat sistemàticament menystingudes en l'hegemonia heteropatriarcal.

12 Vuit-centes acadèmiques portugueses van signar un manifest en solidaritat a les autores de l'article, on també denunciaven les pràctiques de pressió i càstig, social i laboral, al qual es veuen sotmeses habitualment les denunciants de casos d'assetjament. Vegeu: AA.VV. (14 d'abril de 2024). «Todas sabemos – manifest». Público Portugal. Recuperat de: <https://www.publico.pt/2023/04/14/sociedade/noticia/sabemos-2046156>

La reivindicació d'aquestes visions perifèriques s'articula des del feminisme i requereix, per arribar a estratègies efectives, una autoreflexió que qüestioni i elimini actituds que no siguin compatibles amb la igualtat. Aquesta reflexió comporta la deconstrucció de molts automatismes propis, i és el fonament a partir del qual pot aparèixer una nova posició situada. Aquesta posició només es pot mantenir mitjançant la reflexió constant. Tant el feminisme com la perspectiva de gènere s'han d'articular a partir d'aquesta interpel·lació constant i de fugir de dogmatismes provinents d'una posició androcèntrica i colonial del món.

Per tot això, la perspectiva de gènere en la docència no només implica la incorporació de contingut específic en les assignatures, sinó que ha d'implicar també canvis en les maneres de fer i de relacionar-se. Només així es pot evitar perpetuar els sistemes d'opressió i de concessió de privilegis que, també a les aules, fan central el subjecte masculí. Aquests canvis no són fàcils de pensar ni d'executar, i poden ser rebuts amb resistència per part de l'estudiantat, així com del professorat i del personal tècnic de gestió, administració i serveis. És per això que la XID en Perspectiva de Gènere de la UdG és un espai necessari perquè el professorat que ha començat a dur a terme aquestes activitats de perspectiva de gènere pugui compartir-les. Aquest suport és molt important per acabar executant propostes que siguin realment transformadores i que puguin engrescar tant a l'estudiantat com a altres docents.

En aquest capítol hem presentat també estratègies concretes per incorporar la perspectiva de gènere a la pràctica docent. Per una banda, hem vist la importància de tenir clars els conceptes bàsics que han d'estructurar les activitats de perspectiva (relacionats amb el sexe, el gènere i l'orientació sexual). Per altra banda, hem plantejat, com a exemple, la sinergia que hi pot haver entre la perspectiva de gènere i una de les metodologies docents com és l'aprenentatge servei. A més, hem inclòs també les reflexions de diverses estudiants, que han destacat la importància de les activitats amb perspectiva de gènere ben dissenyades i que puguin tenir un efecte realment significatiu en la formació dels graduats universitaris.

En resum, la incorporació de la perspectiva de gènere a la universitat ha d'estar fonamentada en el pensament feminista i ha de mostrar les produccions teòriques i les experiències que han servit per construir altres formes d'habitar el món. A més, cal establir també un marc més concret del seu desplegament en la docència, que pot ser a partir de conceptes bàsics o connectada amb metodologies docents diverses. En aquest sentit, la Xarxa d'Innovació Docent sobre Perspectiva de Gènere pot tenir un paper fonamental per animar i donar suport a qualsevol docent a l'hora de dissenyar activitats de perspectiva de gènere que serviran, segur, per millorar la qualitat de la seva feina.

Referències bibliogràfiques

- Ahmed, S. (2018). *Vivir una vida feminista* (2a ed.). Bellaterra.
- Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya. (2018). *Marc general per a la incorporació de la perspectiva de gènere en la docència universitària*. Disponible a: <https://www.aqu.cat/Estudis/Difusio/Publicacions/Cercador-de-publicacions/Marc-general-per-a-la-incorporacio-de-la-perspectiva-de-genere-en-la-docencia-universitaria>
- ApSUCat (2019). Guia 0 - Fer aprenentatge servei a la universitat. (1a edició) Barcelona.
- Biurrun-Garrido, A., Llena-Riu, A., Feijoo-Cid, M., Torrente-Jimenez, R.S., Cámara-Liebana, D., & Gasch-Gallén, Á. (2024). Everyday sexism in nursing degrees: A cross-sectional, multicenter study. *Nurse Education Today*, 132, 106009. Disponible a: <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2023.106009>
- Bonino, L. (2024). Los micromachismos. *La Cibeles*, 2. Disponible a: <https://www.mpd.org/sites/default/files/micromachismos.pdf>
- Bourdieu, P. (1990). La domination masculine. *Actes de la recherche en sciences sociales*, núm. 84(4), 2-31. Disponible a: <https://doi.org/10.3917/arss.p1990.84n1.0002>
- Butler, J. (2006). *Deshacer el género* (Trad. Patricia Soley-Beltrán). Barcelona: Paidós.
- Butler, J. (2007). *El género en disputa: El feminismo y la subversión de la identidad* (M. Xirau, Trad.). Barcelona: Paidós.
- Buxarrais Estrada, M.R., & Valdivielso Gómez, S. (2021). La perspectiva feminista en la educación y sus debates actuales. *Teoría de la Educación. Revista Interuniversitaria*, 33(2), 129-147. Disponible a: <https://doi.org/10.14201/teri.25923>
- Cardoso, F.M., Rosa, C.G.S., Ferreira, S.B.F., Carvalho, R.D.O., & Basniak, S.A. (2024). Active Methodologies in Higher Education. *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, 29(11), 24-28. Disponible a: <https://doi.org/10.9790/0837-2911042428>
- Cheng, L.F., & Yang, H.C. (2015). Learning about gender on campus: An analysis of the hidden curriculum for medical students. *Medical Education*, 49(3), 321-331. Disponible a: <https://doi.org/10.1111/medu.12628>
- Chihota, J., Harding, G., Louskieter, L., McMillan, J., Mkhonta, S., & Oliver, S. (2021). Engaging the social: Community engaged pedagogy in the context of decolonization and transformation at the University of Cape Town. *International Journal of Engineering, Social Justice and Peace*, 8(2), 72-85. Disponible a: <https://doi.org/10.24908/ijesjp.v8i2.14395>
- Connell, R. (2012). Gender, health and theory: Conceptualizing the issue, in local and world perspective. *Social Science & Medicine*, 74(11), 1675-1683. Disponible a: <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2011.06.006>

- CRUE Universidades Españolas. (2024). *Recomendaciones para un uso adecuado del lenguaje en las universidades*. Disponible a: <https://www.crue.org/wp-content/uploads/2025/03/2024.01.31-Recomendaciones-para-uso-lenguaje-igualitario-en-las-universidades.pdf>
- Dyck, J.M., Oliffe, J., Phinney, A., & Garrett, B. (2009). Nursing instructors' and male nursing students' perceptions of undergraduate, classroom nursing education. *Nurse Education Today*, 29(6), 649-653. Disponible a: <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2009.02.003>
- Ellemers, N. (2018). Gender Stereotypes. *Annual Review of Psychology*, 69(1), 275-298. Disponible a: <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-122216-011719>
- Feijoo-Cid, M., Llena-Riu, A., Biurrun-Garrido, A., Fuentes-Pumarola, C., Cámara-Liebana, D., & Gasch-Gallén, Á. (2025). Current institutionalized sexism in nursing degree classrooms: A multicenter qualitative study in Catalonia. *Nurse Education Today*, 152, 106760. Disponible a: <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2025.106760>
- Haraway, D.J. (1995). *Ciencia, cyborgs y mujeres: La reinención de la naturaleza*. (M. Talens, Trad.) Madrid: Ediciones Cátedra.
- Haraway, D. (2004). *Testigo_modesto@Segundo_milenio. HombreHembra@_Conoce_Oncorotón** (M. R. Bofill, Trad.). Madrid: Ediciones Cátedra.
- Johnson, A.J. (2023). Understanding Resistance to Social Justice and Diversity Education. En *Subverting Resistance to Social Justice and Diversity Education* (p. 1-13). Springer, Cham. Disponible a: https://doi.org/10.1007/978-3-031-31713-2_1
- Kollmayer, M., Schober, B., & Spiel, C. (2018). Gender stereotypes in education: Development, consequences, and interventions. *European Journal of Developmental Psychology*, 15(4), 361-377. Disponible a: <https://doi.org/10.1080/17405629.2016.1193483>
- Meloni, C. (2021). *Feminismos fronterizos. Mestizas, abyectas y perras* (Colección «Teorías del caos», núm. 4). Madrid: Kaótica Libros.
- Overby, K. (2011). Student-Centered Learning. *ESSAI*, 9(1), 32. <http://dc.cod.edu/essai/vol9/iss1/32>
- Platero, L. (2012). *Intersecciones: cuerpos y sexualidades en la encrucijada*. Bellaterra: Edicions de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- Puig, J. M.; Batlle, R.; Bosch, C.; Palos, J. (2006). *Aprenentatge servei i educar per a la ciutadania*. Barcelona: Graó
- Pujal i Llombart, M. (2005). *El feminisme*. Barcelona, España: Editorial UOC.
- Pujal i Llombart, M., Calatayud, M., & Amigot, P. (2020). Subjetividad, desigualdad social y malestares de género: una relectura del DSM-V. *Revista Internacional de Sociología*, 78 (2): e155. Disponible a: <https://doi.org/10.3989/ris.2020.78.2.18.113>
- Rodríguez, M.J., & Gil, D. (2021a). El gènere en el catàleg d'estudis universitaris. En *La perspectiva de gènere en docència a les universitats de la Xarxa Vives. Situació actual i reptes futurs. Informe 2021* (Xarxa Vives

- d'Universitats, p. 19). Disponible a: <https://cdn.vives.org/var/www/html/vives.org/wp-content/blogs.dir/11/files/2024/07/17131312/pu13.pdf>
- Rodríguez, M.J., & Gil, D. (2021b). Promoció de la perspectiva de gènere. En *La perspectiva de gènere en docència a les universitats de la Xarxa Vives. Situació actual i reptes futurs. Informe 2021* (Xarxa Vives d'Universitats, p. 31). <https://cdn.vives.org/var/www/html/vives.org/wp-content/blogs.dir/11/files/2024/07/17131312/pu13.pdf>
- Saura Mas, S. (2021). *Guies per a una docència universitària amb perspectiva de gènere. Biologia* (Xarxa Vives d'Universitats). Disponible a: <https://cdn.vives.org/var/www/html/vives.org/wp-content/blogs.dir/11/files/2024/07/18122608/biologia.pdf>
- Trebisacce, C. (2016). *Una historia crítica del concepto de experiencia de la epistemología feminista*. Cinta de Moebio: Revista de Epistemología de Ciencias Sociales, (57), 285-295. Disponible a: <https://doi.org/10.4067/S0717-554X2016000300004>
- Valls-Llobet, C. (2013). La deconstrucción de la psicopatología: retos de investigación e intervención. *Quaderns de Psicologia*, 15(1), 33-43. Disponible a: <https://doi.org/10.5565/rev/qpsicologia.1165>
- Verge, T., & Cabruja, T. (2017). En *La perspectiva de gènere en docència i recerca a les universitats de la Xarxa Vives* (Xarxa Vives d'universitats, p. 5). Xarxa Vives d'universitats. Disponible a: <https://cdn.vives.org/var/www/html/vives.org/wp-content/blogs.dir/11/files/2024/07/17133543/pu3.pdf>
- Xarxa Vives d'universitats. (2025). *Publicacions de la Xarxa Vives d'Universitats – Xarxa Vives d'Universitats*. Disponible a: <https://www.vives.org/programes/publicacions/publicacions-xarxa-vives/>

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació
Josep Pallach-Servei d'Aprenentatge
i Innovació Docent
ICE-SAID

La universitat travessa un moment de transformació profunda. La digitalització, els canvis socials, la diversitat creixent de l'estudiantat i l'impacte de la intel·ligència artificial estan redefinint el sentit mateix de la docència universitària. En aquest context, les pràctiques tradicionals ja no són suficients: cal repensar com s'ensenyà, com s'aprèn i quin paper ha d'assumir el professorat en la formació de persones crítiques, compromeses i capaces d'afrontar un món complex.

Aquest llibre aborda els principals reptes de la docència universitària contemporània: la motivació i la participació de l'estudiantat, l'equilibri entre rigor acadèmic i innovació pedagògica, la incorporació crítica de les tecnologies digitals, la promoció de la igualtat de gènere i la necessitat de consolidar una universitat inclusiva, justa i socialment responsable. Lluny de receptes simplistes, les aportacions que recull defensen una pedagogia de l'acompanyament, del pensament crític i de l'aprenentatge significatiu, connectat amb la realitat i els valors democràtics.

Les reflexions que s'hi presenten neixen de la pràctica i del debat col·lectiu del professorat implicat en les xarxes i els grups d'innovació docent de la Universitat de Girona. Des d'aquesta experiència compartida, el llibre ofereix mirades, preguntes i propostes que conviden a repensar la identitat docent i a reforçar el paper de la universitat com a espai de transformació social. No es tracta només d'innovar metodologies, sinó de renovar el compromís educatiu amb el coneixement, la igualtat i el bé comú.